

Bulletin 26/1991

ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD

CENY ČSAV

předané 24. 10. 1991

Prezidium Československé akademie věd rozhodlo udělit Ceny ČSAV za vynikající výsledky vědecké práce těmto kolektivům a jednotlivcům:

1. **Kolektiv pracovníků Ústavu jaderné fyziky ČSAV** pod vedením bohužel již zemřelého ing. Jana Žofky, kandidáta věd, samostatného vědeckého pracovníka, kterému se cena uděluje „in memoriam“, a dále: Lubomíru Majlingovi, kandidátu věd ing. Miloslavu Sotonovi RNDr. Otovi Richterovi RNDr. Jiřímu Marešovi za práci **Teorie produkce a struktury hyperjader**, která je kompletní teoretickou studií všech aspektů produkce, struktury a rozpadů A a Σ hyperjader, včetně nových modelů a variant, které vedly k novým experimentům v této oblasti;
2. **Kolektiv pracovníků Ústavu pro elektrotechniku ČSAV** pod vedením ing. Vladimíra Kreisingera, doktora věd, vedoucího vědeckého pracovníka ing. Josefu Adamovi, doktoru věd ing. Ivo Doležalovi, kandidátu věd za práci **Simulace elektromagnetických jevů a výpočet provozních parametrů elektrických strojů a přístrojů**, která přinesla originální a efektivní metody výpočtů a řešení v této oblasti;
3. **Pracovníkům Fyzikálního ústavu ČSAV** RNDr. Igoru Bartošovi, doktoru věd, vedoucímu vědeckému pracovníku RNDr. Janu Koukalovi, kandidátu věd, samostatnému vědeckému pracovníku za práci **Teorie elektronové struktury povrchu a příslušných spektroskopí**, která přispěla k objasnění rozporů při měření, výpočtech a studiu povrchových stavů elektronů;
4. **Kolektiv pracovníků Fyzikálního ústavu ČSAV** pod vedením

ing. Jindřicha Musila, doktora věd, vedoucího vědeckého pracovníka

- ing. Jiřímu Vyskočilovi, kandidátu věd RNDr. Stanislavu Kadlecovi, kandidátu věd ing. Vladislavu Poulkovi, kandidátu věd z matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy RNDr. Václavu Valvodovi, kandidátu věd za práci **Reaktivní depozice stochometrických a nestochometrických tenkých vrstev nitridu titanu**, která přispěla k objasnění vztahů mezi mikrostrukturou a vlastnostmi tenkých tvrdých otěruvzdorných vrstev nitridu titanu, které patří mezi nejvýznamnější technicky použitelné vrstvy;
5. **Pracovníkům Matematického ústavu ČSAV** RNDr. Bohumíru Opicovi, kandidátu věd, samostatnému vědeckému pracovníku prof. RNDr. Aloisi Kufnerovi, doktoru věd, vedoucímu vědeckému pracovníku za práci **„Hardy-type inequalities“**, která představuje velmi užitečný prostředek v řadě dalších oblastí matematiky a jejich aplikací;
 6. **Kolektiv pracovníků Ústavu teoretických základů chemické techniky ČSAV** pod vedením ing. Miloslava Hartmana, doktora věd, vedoucího vědeckého pracovníka ing. Karlu Svobodovi, kandidátu věd prom. matematiku Otakaru Trnkovi ing. Václavu Veselému, kandidátu věd ing. Milanu Čárskému, kandidátu věd za práci **Ekologicky důležité reakce oxidu vápenatého a hořečnatého s oxidem siřičitým a modelování reaktorů pro vysokoteplotní procesy odsiřování spalín**, která přináší nové pohledy na průběh nekatalytických reakcí mezi tuhou látkou a plynem a jejich aplikace v odsiřovacích reaktorech s různými režimy kontaktu tuhé a plynné fáze;
 7. **Kolektiv pracovníků Fyziologického ústavu ČSAV** MUDr. Ladislavu Vyklickému ml., kandidátu věd

RNDr. Viktorii Vlachové, kandidátce věd RNDr. Janu Krůškoví, kandidátu věd ing. Evženu Ujecovi, kandidátu věd RNDr. Haně Žemkové, kandidátce věd akademiku Ladislavu Vyklickému RNDr. Františku Vyskočilovi, doktoru věd za práci **Receptory pro excitační aminokyseliny na neuronech centrální nervové soustavy**, která objasnila mechanismy působení excitačních aminokyselin a zavedla metodu počítačem řízené mikroaplikace biologicky aktivních látek, která představuje dosud nejdokonalejší aplikační systém v této oblasti ve světovém měřítku;

8. **Kolektiv pracovníků Ústavu molekulární genetiky ČSAV** pod vedením MUDr. Vladimíra Vyklického, kandidáta věd, vedoucího vědeckého pracovníka RNDr. Pavlu Dráberovi, kandidátu věd RNDr. Eduardě Dráberové, kandidátce věd RNDr. Ireně Linhartové za práci **Heterogenita mikrotubulů a jejich interakce s dalšími cytoskeletálními systémy**, jejíž přínos spočívá v přípravě unikátních protilátek proti stavebním komponentám mikrotubulů a zvládnutí biochemických a imunocytochemických metod používaných při studiu cytoskeletu;
9. **Pracovníkům Ústavu makromolekulární chemie ČSAV** RNDr. Jiřímu Spěváčkovi, doktoru věd, vedoucímu vědeckému pracovníku ing. Bohdanu Schneiderovi, doktoru věd, vedoucímu vědeckému pracovníku za práci **Studium uspořádaných struktur stereoregulárních polymethylmetakrylátů a jiných polymerů spektroskopickými metodami**, která otevřela nové perspektivy ve využití asociace stereoregulárních polymethylmetakrylátů;
10. **Pracovníkům Ústavu fyziologie a genetiky hospodářských zvířat ČSAV** ing. Antonínu Pavlovi, doktoru věd, vedoucímu vědeckému pracovníku MVDr. Janu Motlíkovi, kandidátu věd, řediteli ústavu za práci **Kultivaci oocytů hospodářských zvířat, jejich oplození in vitro a produkce životaschopných embryí**, která umožňuje efektivní přístup v produkci embryí pro šlechtitelské, produkční a experimentální účely;
11. **Kolektiv současných a bývalých pracovníků Pedagogického ústavu J. A. Komenského ČSAV**, jejichž část mezitím přešla na jiná pracoviště, především do Filozofického ústavu ČSAV, pod vedením PhDr. Dagmar Čapkové, kandidátky věd, vedoucí vědecké pracovnice PhDr. Vojtěchu Balíkovi PhDr. Martě Bečkové, kandidátce věd PhDr. Jiřímu Benešovi Jarmile Borské Anně Holendové PhDr. Markétě Klové PhDr. Stanislavu Králíkovi, kandidátu věd, „in memoriam“ PhDr. Ivaně Kutlové PhDr. Marii Kyrálové PhDr. Janě Matlové doc. PhDr. Julii Novákové, doktorce věd PhDr. Věře Petrácové, kandidátce věd PhDr. Zuzaně Pospíšilové

Ústav organické chemie a biochemie ČSAV – spektrometr

PhDr. Janě Přivratské, kandidátce věd
prof. PhDr. Jarmile Škalkové, doktorce věd, člen-
ce korespondence ČSAV
PhDr. Věře Soudilové
PhDr. Stanislavu Sousedíkovi, kandidátu věd
PhDr. Martinu Steinerovi
PhDr. Vladimíru Urbánkovi
za práci *Výsledky kmenologického bádání*, která
přispěla ke kompletaci díla Jana Amose Komen-
ského a posunula badatelské úsilí v této oblasti
na mezinárodní rovinu;

12. **Kolektivu současných a bývalých pracovníků
Orientálního ústavu ČSAV**
pod vedením
PhDr. Zdeňky Heřmanové, kandidátky věd,
samostatné vědecké pracovnice
Danuše Heroldové, kandidátce věd, „in memo-
riam“
Daniele Šejnohové
Li Taj-tün Hejzlarové
PhDr. Pavlu Kratochvilovi, M. A.
Čang Čing-yü Rotterové
Prof. PhDr. Ladislavu Zgustovi, doktoru věd
z filozofické fakulty Univerzity Karlovy;
PhDr. Wang Žu-čen Vochalové
za práci *Česko-čínský slovník, díl 1-9*, který je
dílem svým způsobem průkopnickým a svou kva-
litou se řadí k nejvýznamnějším překladovým
slovníkům čínštiny.

Ceny ČSAV za popularizaci vědy

předané 24. 10. 1991

Prezidium Československé akademie věd rozhod-
lo udělit Ceny ČSAV za popularizaci vědy těmto
kolektivům a jednotlivcům:

1. **Kolektivu pracovníků**
pod vedením
doc. ing. Jiřího Niederleho, DrSc., vedoucího vě-
deckého pracovníka Fyzikálního ústavu ČSAV,
člena prezidia ČSAV
z Fyzikálního ústavu ČSAV:
Vladimíru Gregorovi, kandidátu věd
RNDr. Miloši Chvojkoví, kandidátu věd
Jiřímu Chýlovi, kandidátu věd
RNDr. Janu Kratochvilovi, doktoru věd
RNDr. Václavu Novákovi, kandidátu věd
RNDr. Stanislavu Šafratovi, kandidátu věd
z Ústavu jaderné fyziky ČSAV:
ing. Vladimíru Hnatowiczovi, doktoru věd
ing. Janu Žofkovi, kandidátu věd, „in memoriam“
z matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy;
prof. RNDr. Jiřímu Bičákoví, doktoru věd
z filmového studia Zlín:
Vladimíru Bártovi
za hlavní redakce vzdělávacích pořadů Čs. televize:
Jaroslavu Matějkovi, „in memoriam“
za práci *Šestidílný televizní seriál „Klíče k pozná-*

ní“, který významnou měrou přispěl k populariza-
ci současných poznatků moderní fyziky v oblas-
tech od mikrosvěta až po celý vesmír;

2. **Časopisu Vesmír**
za dlouholetou záslužnou činnost a udržení vyso-
ké úrovně tohoto časopisu;
3. **PhDr. Vilému Prečanovi, kandidátu věd, řediteli**
Ústavu pro soudobé dějiny ČSAV
za vybudování a řízení práce Československého do-
kumentačního střediska nezávislé literatury v SRN,
které znamená velký přínos pro podporu a popu-
larizaci nezávislého bádání o československé kul-
tuře, historii a politice;
4. **PhDr. Růžene Dostálové, kandidátce věd, vědecké**
konzultantce Ústavu pro klasická studia ČSAV
za práci *Byzantská vzdělanost*, která je prvním
souhrnným dílem věnovaným byzantské literatuře
a kultuře, vydaným v češtině, a umožňuje nám
pochopit jeden ze základních kořenů, z něhož
vyrůstala kultura dnešního evropského východu;
5. **RNDr. Františku Vyskočilovi, doktoru věd, vedoucímu**
vědeckému pracovníku Fyziologického ústavu
ČSAV
za soubor prací *Molekulární základy dráždivosti
buněk a otázky kvality vědy*, které ve své první části
populárně vědeckou formou popisují a zhodnocují
dva moderní trendy při výzkumu buněčné vzruši-
vosti a v druhé části se zamýšlejí nad kvalitou
vědecké práce, způsobem reprezentace vědeckých
výsledků a jejich aplikace.

Stanovisko vědecké rady Prognostického ústavu ČSAV ke zprávě Komise pro zhodnocení výsledků a další koncepci organizace ekonomického výzkumu v ČSAV

Jmenovaná komise, ustanovená dne 14. května t.r.
na 23. zasedání Výboru prezidia pro řízení pracovišť
ČSAV, dospěla k jednoznačnému závěru o nutnosti
zrušit Prognostický ústav, Ekonomický ústav a So-
ciálně ekonomický ústav a v rámci ČSAV nově vytvo-
řit jediný nový ekonomický ústav. Vědecká rada Pro-
gnostického ústavu s tímto návrhem jakož i s jeho
zdůvodněním nesouhlasí:

- a) návrh rozhodnutí o zrušení Prognostického ústa-
vu považujeme za arbitrární a protichůdný reál-
ným potřebám transformace naší společnosti
v podmínkách pluralitní demokracie;
- b) jeho odůvodnění považujeme za výraz nedostateč-
né obeznamenosti nejen s multidisciplinárními
výsledky práce Prognostického ústavu, ale i s jeho
otevřeně kritickým postojem k předlistopadové
politice „reprezentaci“, s odborným a politickoi-
deovým profilem jeho pracovníků, jakož i s jeho
pracovní atmosférou od jeho vzniku oproštěnou
od balastu ideologie;
- c) návrh ignoruje skutečnost rostoucího významu
prognostiky a to zejména pro naše bezprecedenční
podmínky transformace – probíhající v situaci
původně vysoce průmyslové a vyspělé země.

1. Ve zprávě se vychází z personálně i věcně zbyteč-
ného **ekonomického výzkumu** v ČSAV a z nutnosti jeho
redukce. Pod ekonomický výzkum se zahrnuje celá
činnost Prognostického ústavu, ačkoliv jeho zaměření
je dáno výzkumem a prognózou ekonomického a so-
ciálního vývoje ČSFR, založeného nejen na ekono-
mickém výzkumu, ale i na analýzách, jež zahrnují
otázky politologické, ekologické a celý komplex pro-
blémů týkajících se sociální infrastruktury, sociální
stratifikace a axiologicko-hodnotové sféry, přičemž
buduje i na poznatcích přírodních a technických věd
a stěžejních směrech vědeckotechnického rozvoje. Vý-
znamnou součástí aktivity ústavu je i práce na modelu
společenské dynamiky (SPODYN), již se účastní
i další ústavy ČSAV, např. Ústav teorie informace
a automatizace. O výsledky v této oblasti má konkré-
tní zájem centrála „Club Of Rome“, která podle před-
běžných dohod hodlá od příštího roku tuto aktivitu
sponzorovat.

Návrh komise – v rozporu s rostoucími nároky
interdisciplinarity a s vývojem světové prognostiky
– odmítá oprávněnost existence domácího prognos-
tického interdisciplinárního pracoviště. Tímto zámé-
řavým postojem implicitně popírá význam stále vý-
raznějšího sepětí otázek dopadu vědeckotechnického
pokroku na osudy člověka a jeho civilizace, jež jsou
sice primárně zprostředkovány ekonomicky, avšak
řešitelné jsou jen se zřetelem ke zpětnému působení
celé sociální infrastruktury na samu ekonomiku.

2. V rozporu s těmito požadavky, v našich pod-
mínkách ještě akcentovanými složitým procesem
transformace naší společnosti, považuje zpráva komi-
se existenci interdisciplinárního prognostického pra-
coviště v rámci ČSAV za „anachronismus“, a pokud
ji vůbec považuje za užitečnou, navrhuje ji přenést na
malé dočasné pracovní týmy, složené z odborníků
různých ústavů. Při tom ignoruje skutečnost, že tvoří-
vé produktivní týmy se formují po značně dlouhou
dobu, nemají-li být jen formálně ustavenými skupina-
mi pro pouhé verbální zvládnutí „shora“ zadaného
úkolu.

Je přirozené, že každý vědní obor má svou vlastní
prognostickou dimenzi – vždy však specifickou a čas-
to nadsazující roli vlastnímu pohledu na úkor jiných
disciplín. Přímé interakce vědních disciplín pak mimo
jiné brání i bariéry jazyka speciálních věd. Zrušení
pracoviště základního výzkumu, kladoucího si za cíl
tyto jednostrannosti a bariéry překonat, znamená
fakticky administrativní likvidaci snahy o studium
vzájemné interakce jednotlivých především společen-
skových oborů, a pokud jde o Prognostický ústav
i o likvidaci možnosti vytvářet kontinuálně probíhají-
cí syntézy jejich poznatků, a to právě v otázkách pro
naši společnost nejpálčivějších.

3. Za zcela neopodstatněné považujeme ve zprávě
tvrzení, o oddělování v Prognostickém ústavu ekono-
mické prognózy od ekonomického výzkumu. Něco
takového by znamenalo podsouvat představám o žá-
doucím budoucím vývoji arbitrárně volená fakta
z oblasti ekonomických analýz. Postup práce v Pro-
gnostickém ústavu byl vždy opačný: variantní pohle-
dy na budoucnost byly vyvozovány jako výslednice
analytického poznání a to nejen ve sféře ekonomické-
ho vývoje, ale i ve vazbě na rozbor sociální, politický
a kulturní. A byl to právě prioritní výzkum těchto
vazeb, který autorům zprávy patrně vnuká představu,
že „Prognostický ústav aspiruje na to, aby přímo
navoňoval rozhodování v oblasti státní, hospodářské
politiky“. Otázka vzniká, co se myslí slovem „přímo“.
Přímo realizovat své představy je věcí nátlakových
skupin. Ovšem právo na přijetí si klade každý seriózní
vědecký poznatek. V tomto smyslu se o právo na
realizaci např. ucházelo i vypracování strategie ener-
getické politiky Československa, která je stále poziti-
vně oceňována Ministerstvem hospodářství ČSFR.

4. Autoři zprávy při návrhu na zrušení jmenova-
ných tří ústavů zdůrazňují zřetel finančních úspor.
Přitom však vycházejí z tradičního pojetí vybavenosti
ústavů tak, jak se ustálilo v ČSAV v posledních deseti-
letích. Šlo o ústavy plně vybavené vlastními pomocný-
mi službami, knihovnami, později počítači, rozsáhlou
databází atd.

Ve vyspělém světě jako vysoce produktivní se
v řadě oborů však uplatňují právě menší výzkumná
pracoviště, která pokrývají oborovou problematiku
nikoliv centrálně stanovenými a kontrolovanými úko-
ly, ale sítí institucionálně a organizačně dislokova-
ných aktivit. To umožňuje vzájemnou soutěž, zpruž-
ňuje výzkum a přináší vyšší společenskou efektivitu
jeho výsledkům. Přitom se nevyžaduje vlastní, kom-
plexně vybavené informační zázemí, nýbrž se předpo-
kládá využití služeb společných pro řadu ústavů
– knihoven, počítačů, dokumentace, i budov a po-
dobně. A třeba jen zdůraznit, že v současné době
probíhající vnitřní reorganizace Prognostického
ústavu má svými výsledky odpovídat právě představě
o takto budovaném pracovišti.

5. Autoři zprávy zdůrazňují jako zásadní podmín-
ku objektivitu společenskovědního výzkumu „nezá-
vislost na jakémkoliv politické síle, důsledně umožňu-
jící pluralitu názorů“. A právě takovou neúčast si ve své
dosavadní práci kladl jako podmínku své objektivitu
Prognostický ústav. Jen tak totiž mohl dospět nejen
v období před listopadem 1989, ale i v loňském a le-
tošním roce k výsledkům, jež jsou shrnuty v „Pro-
gnostických reflexích“ a jež vycházejí z faktické ana-
lýzy, ožřejmují sociálně ekonomické souvislosti a do-
spívají k variantám a závěrům, které v žádném ohledu
nejdou poplatné jakkoliv ideologicky zjednodušují-
cím představám o možných směrech budoucího vývo-
je.

6. Svou argumentaci ve prospěch zrušení Prognos-
tického ústavu posiluje zpráva jmenované komise tím,
že jej klade do těsných souvislostí s kádrovou nomen-
klaturou minulosti a s ideologicky motivovanými
deformacemi vědeckého výzkumu. Ve zprávě čteme:
ekonomické ústavy – „byly deformovány jak kádrově,
tak z hlediska vědecké nezávislosti ... byla snaha aby
v nich pracovali především členové KSČ, plně oddaní
straně a aktivně se angažující v prosazování její ekono-
mické politiky“. Vztahovat tuto charakteristiku na
Prognostický ústav – jak se činí ve zprávě – stejně jako
rozšiřovat na tento ústav představu, podle níž se
v hodnocených ústavech pěstovala ideologická „mar-
xistická monokultura“, je tvrzení zcela odporující
historické pravdě.

Ve skutečnosti Prognostický ústav, který vznikl ke
konci normalizačního období, vymkl se záměrům
orgánů, které schválily jeho založení, a stal se naopak
intelektuálním centrem idejí transformace českoslo-
venské společnosti k demokracii a tržnímu hospodář-
ství, zahrnujícímu celou paletu názorových zaměření.

Pro Prognostický ústav neplatí rovněž tvrzení
obsažené ve zprávě, že v hodnocených ústavech pra-
covali především členové KSČ, plně oddaní straně

a aktivně se angažující v prosazování její politiky. Ve skutečnosti k vědecké špičce ústavu patřili perzekuovaní pracovníci, kteří jinde nemohli pracovat ani v řadových funkcích. V Prognostickém ústavu nejen fakticky, ale v rámci daných možností i po formální stránce zastávali vedoucí funkce.

7. V příkřím rozporu s pravdou, pokud jde o Prognostický ústav, je i tvrzení zprávy, že „marxistická ekonomie se deklarovala jako jediné teoretické východisko závažné pro všechny pracovníky těchto ústavů“. Ponecháme-li stranou skutečnost, že marxistická politická ekonomie, pokud ji vztahujeme na podmínky „reálného socialismu“ in stricto sensu neexistuje (existoval jen různě moderovaný model ekonomie stalinismu) třeba k tomu podotknout jen toto: pracovní zaměření Prognostického ústavu bylo od počátku jeho existence zcela oproštěno od jakéhokoli ideového dogmatismu, tím spíše stalinského. Jen díky odborně založené názorové pluralitě mohl ústav připravit jak myšlenkové základy prvních polistopadových programů, tak i vybavit dostatečným poznatkovým fondem nejvýraznější ekonomické představitele nové vlády. Práce „Prognóza a program“, vypracovaná v r. 1988–89 (Academia, Praha 1990) zde představuje zárodek jejich programů a ve své globální a strukturální strategické dimenzi nebyla ještě, podle našeho mínění, zdaleka využita, a to právě se zřetelem k větší složitosti a náročnosti přechodu od centrálně plánovaných ekonomik nežli se předpokládalo. Tato práce má jistě slabá místa, rozhodně ji však nelze zařadit mezi práce „pěštující marxistickou ideologii“.

8. To vše jsou zároveň skutečnosti, které – pokud jde o Prognostický ústav – odmítají opodstatněnost i dalšímu tvrzení obsaženému ve zprávě, totiž že i v nových podmínkách zde „marxističtí ekonomové

... zcela převládají a zastávají ... i v nových podmínkách naprostou většinu řídicích a vědeckých funkcí“. Právě v této souvislosti třeba jen znovu zdůraznit, že Prognostický ústav byl v druhé polovině 80. let jediným společenskovědním pracovištěm, jež pro objektivitu svých výsledných poznatků byl v roce 1989 tříkrát navržen vládnoucí nomenklaturou k rozpuštění, naposled a to s konečnou platností dne 14. listopadu 1989.

9. Neobstojí ani představa, vyjádřená ve zprávě, že personální ochuzení ústavu, způsobené odchodem řady jeho pracovníků do veřejných a politických funkcí, podlomilo badatelskou aktivitu ústavu. O opaku svědčí i poslední souhrnný výstup ústavu „Prognostické reflexe“, o jejichž zaslání projevoval zájem 22 zahraničních partnerů a jež jsou ostatně nyní dostupné na knižním trhu. Tomu odpovídá i jméno Prognostického ústavu, jemuž se těší v zahraničně odborných kruzích, jakož i zahraniční spolupráce a úzké pracovní kontakty, jež zahrnují 14 špičkových vědeckých institucí v západním a nejvyspělejší světě. Kromě toho přední pracovníci Prognostického ústavu jsou systematicky zváni na významné mezinárodní konference, sympozia, semináře apod., organizované v západních zemích k otázkám přechodu zemí střední a východní Evropy k trhu a demokracii. Pominout nelze ani skutečnost, že o konzultace strategické dosahu se u Prognostického ústavu uchází řada významných podniků jako např. Škoda Plzeň, Vitkovické železárny, Poldi Kladno, Chemické závody Litvínov, atd.

10. Konečně třeba jen podotknout, že i vypracování zprávy, alespoň pokud jde o postup práce komise, nepovažujeme za adekvátní demokratickým požadavkům naší společnosti, neboť o obsahu, stylu a za-

měření práce ústavu nebyl konzultován ani jeho ředitel ani jeho vědecká rada.

Pokud jde o vlastní budoucnost Prognostického ústavu, považujeme pak za nutné zdůraznit toto:

Vědecká rada Prognostického ústavu chápe a podporuje motivy a snahu Výboru prezidia pro řízení pracovišť ČSAV, spjaté s omezením finančních prostředků pro vědu a výzkum a směřujících k výběrovému krácení prostředků poskytovaných jednotlivým ústavům, jakož i k potřebě racionální reorganizace vědeckovýzkumné základny. Na této snaze je ochotna sama participovat, jak ostatně dosvědčují její dosavadní organizační kroky.

V tomto směru Prognostický ústav již na jaře t.r. přistoupil k výrazné reorganizaci prováděné vlastními silami a snížil svůj stav o 31 pracovníků a do konce roku počítá s dalším výrazným snížením. Zároveň je rozhodnut v příštím roce přistoupit ještě k dalšímu krácení počtu svých pracovníků, jakož i finančních nároků na materiální výdaje. Vedení Prognostického ústavu předvídá i radikální snížení takových nákladů jako je nájemné a to snížením počtu pronajatých místností a uvolněním budov.

Při všech těchto omezeních prováděných vlastními silami Prognostického ústavu vědecká rada však předpokládá jeho zachování jako samostatného výzkumného pracoviště v rámci ČSAV (nebo následně státní instituce vědeckého výzkumu), neboť právě tato půda poskytuje a i v budoucnu by měla zaručit pro jeho práci a výstupy tolik potřebnou nezávislost na zájmové parciálnosti mimostátních organizací.

V Praze dne 16. září 1991

Prof. PhDr. Jindřich Srovnal, CSc.
předseda vědecké rady

Zpráva o účasti na SITEF 91 – výstavě pokrokových technologií, Toulouse 22.–26. 10. 1991.

1. Přehled vystavovatelů je obsažen v katalogu SITEF, který je k dispozici na II. oddělení věd ČSAV. Pro řadu vystavovaných objektů, především z oblasti biotechnologií, chemie a životního prostředí byly dovezeny propagační materiály, které také mohou podat představu o vysoké úrovni výstavby a požadavcích na exponáty. Ze zajímavých materiálů jmenuji např. Directory of Scientific and Analytical Instrument Companies státu New Jersey, USA, přehledy nových chemických směrů v Toulouse a jimi navržených inovací, přehled enzymatických a mikrobiálních biotechnologií. Další informace pro oblast I. oddělení věd může jako vystavovatel podat ing. Dobiáš z Ústavu termomechaniky.

2. ČSAV se na výstavě účastnila expozicí Ústavu termomechaniky ČSAV, zastoupením na jednom vědeckém sympoziu a účasti v oficiální státní delegaci (místopředseda vlády ČR doc. ing. Baudyš, nám. ministra hospodářství ČR ing. Kupka a nám. min. hospodářství SR ing. Prno). Organizace návštěvy probíhala „po jihofrancouzsku“, tj. mírně zmatečně, za málo efektivní účasti řady úředníků. Teprve třetí den došlo k poněkud konkrétnějším jednáním, především v hospodářské a technologické sféře. Zájem Francouzů o uplatnění v Československu je značný, vzhledem k pocitu handicapu proti Německu se Francie soustřeďuje spíše na oblast kulturní a na školení odborníků (v Toulouse se školí jednak naši mladí manažeři, dále operátoři letišť a probíhá také velmi intenzivní školení menších skupin naší mládeže ve francouzštině). Zájem regionu je zaměřen zejména na letecký a kosmický průmysl, ale rozvíjí se i řada high-tech aplikací. Pokud by vznikly návrhy na uspořádání dalších typů školení, která by mohla být užitečná pro Československo, lze předpokládat zájem o bezplatné uspořádání z francouzské strany.

3. Podle názoru vystavovatelů z ÚT ČSAV se podařilo získat řadu zájemců o prvovýrobky, které ústav na výstavě předváděl s tím, že je třeba vyvinout další intenzivní aktivitu směřující ke skutečným dohodám o využití. Podstatným faktorem z hlediska výstavby je v tomto směru zkušenost, kterou lze uplatnit především při plánování

přesunu podobné výstavy do Prahy (o této záležitosti jedná předseda Obchodní komory p. Stolar s představiteli Výstavě v Praze). V případě uspořádání podobné výstavy v Praze by bylo vhodné uvažovat o sponzorství Akademie nad vědeckou částí výstavy. V rámci výstavy byly prezentovány nejen komerčně využitelné výsledky, ale také informace o vědecké činnosti některých univerzit a dalších vědeckých pracovišť jako propagace jejich aktivity.

4. Pro získání potenciálních zahraničních výrobců pro jednotlivé přístroje, vytvořené pracovišti ČSAV, bylo při oficiálních diskusích se zástupci regionu Midi-Pyrénées navázáno spojení s průmyslníkem panem Jeanem Sudrem, zástupcem primátora města Toulouse. Připravíme-li zhruba do měsíce (do jeho předpokládané návštěvy v Praze) seznam přístrojů, o jejichž převedení do malosériové výroby v zahraničí (případně v ČSFR se zahraniční účastí) mají ústavy zájem, přislíbil pan Sudre aktivní pomoc při nalezení vhodných výrobců ve Francii. **Doporučuji proto pracovištím ČSAV z oblasti I. a II. oddělení věd a Vývojem dílnám ČSAV, aby v případě zájmu zaslaly do konce listopadu příslušné nabídky do sekretariátu II. oddělení věd,** neboť návštěva pana Sudra v ČSFR je plánována na počátek prosince. Podle zkušenosti z výstavy musí seznam obsahovat nejen údaje o konkrétně připraveném prototypu a jeho různých možnostech uplatnění, ale také údaje o možnosti dalšího rozšiřování a modifikací jednotlivých zařízení. Je totiž pravděpodobné, že prvovýrobky budou silně modifikovány po stránce součástí a vnějšího provedení, dříve než dojde k jejich malosériové výrobě. U každého prototypu je třeba uvést jeho přednosti ve srovnání s jinými výrobky tohoto druhu ve světě, dále oblasti použití a pokud lze i představy o možném rozsahu použití jako základ pro odhad rozsahu trhu. V této souvislosti je také nutno si připravit názory na finanční, licenční či jiné podmínky převzetí prototypu a jeho dalšího rozvoje. Tato práce nebude zbytečná ani tehdy, pokud nedojde k okamžitému uplatnění, neboť pro další nabídky bude tyto údaje třeba mít k dispozici.

5. Vědecko-technická spolupráce byla dále domluvena se zástupci regionu Languedoc. V tomto regionu je rozvíjena především medicína, zemědělství (včetně potravinářství), biotechnologie a otázky životního prostředí. Materiály o bližší náplni prací v oblasti Languedoc budou zaslány dodatečně.

6. Velmi intenzivně se ve Francii rozvíjí vědecko-technické parky. V Toulouse již v současnosti existuje několik velkých organizací, které podporují tento druh aktiv, a také několik VT parků. Bylo získáno několik studií o jejich přípravě, které m.j. obsahují srovnání řady VT parků z různých zemí světa, a z toho odvozené náměty pro budování konkrétních francouzských parků. Většina parků vytváří s rozsáhlými finančními prostředky prostory pro zavedení nových výrobních, některé další vytvářejí podmínky pro vznik malých firem. Netkal jsem se s parkem, který by byl dominantně zaměřen na vědu a výzkum, aniž by zde současně neprobíhala výroba.

7. Ve Francii je mimořádná podpora věnována rozšiřování informačního systému MINITEL. V současné době se uvádí již využití 5,8 miliónů lokálních stanic MINITEL na všech úrovních použití od státní sféry po soukromníky. Systém zahrnuje nejrozšířenější informace pro denní i specializované použití. Např. nejen podá přehled o hotelích v určitém místě, ale u řady z nich také ihned umožní provedení automatizované objednávky pobytu. Je možno zajistit místenky na dopravu všeho druhu, nalézt telefonní čísla jednotlivců i podniků (a ihned je také automaticky volat), hledat volná pracovní místa apod. Jeden typ je spojen s faxem, takže je možno obdržet ihned i písemné dokumenty. Speciální služba TELELAB zahrnuje údaje o 8 000 laboratořích včetně jejich zaměření, používaných technik a přístrojů, zodpovědných pracovníků apod.

RNDr. M. Straškraba, DrSc.

ÚSTAV ETIKY A RELIGIONISTIKY V BRNĚ

K 1. lednu 1992 byl na základě smlouvy mezi filozofickou fakultou Masarykovy univerzity a Filozofickým ústavem Československé akademie věd zřízen v Brně Ústav etiky a religionistiky, čítající asi 20 pracovníků z obou institucí. Jde o nový typ sdružení se vznikem společného pracoviště, jehož smyslem je těsnější sepětí vědecko-výzkumné a pedagogické práce v oborech etika a religionistika.

Ve vztahu k FF MU je prvořadým úkolem nového ústavu činnost pedagogická. Pracoviště bude v rámci řádného denního studia zajišťovat výuku oboru věda o náboženství (religionistika) a v úzké spolupráci s katedrou filozofie přispívat k rozšíření výuky oboru filozofie o vybrané problémy etiky.

Ve vztahu k ČSAV jako dalšímu zakladateli naváže ústav na dosavadní badatelské zaměření brněnských poboček pro etiku a religionistiku Filozofického ústavu, která byla ze strany ČSAV do společného pracoviště vložena. Na bázi těsnější spolupráce s pracovníky fakulty se bude činnost pracoviště soustřeďovat na interdisciplinární výzkum hodnotových transformací a sociokulturní změny, místa náboženství v interkulturní komunikaci a výzkum tradic českého teologického a filozofického myšlení o náboženství.

Významnou položku v působení ústavu bude tvořit také činnost ediční. Pracoviště zpracovává retrospektivní anotované bibliografie etiky i religionistiky a podílí se na vydávání odborných časopisů Etika (ve spolupráci s nadací Ethos 2001; první číslo je již k dispozici) a Religio (ve spolupráci se Společností pro studium náboženství; první číslo se připravuje).

Vznik Ústavu etiky a religionistiky jako společného pracoviště by tak měl přispět nejen k hlubšímu zakotvení obou těchto oborů v moravském regionu či Československu vůbec, ale také k naplnění obecného požadavku těsnější spolupráce univerzit a akademie věd.

PhDr. Dalibor Papoušek,
vedoucí pracoviště

KING BAUDOUIN INTERNATIONAL DEVELOPMENT PRIZE

Solidaritě mezi vyspělými zeměmi a rozvojovými zeměmi je třeba podporovat nejen z morálních důvodů, ale také s ohledem na zachování rovnováhy ve světě. Není pochyb o tom, že tato rovnováha je také jedním faktorem, který ovlivňuje životní podmínky Belgičanů.

V tomto duchu rozhodla v r. 1978 Nadace krále Baudouina vytvořit „KING BAUDOUIN INTERNATIONAL DEVELOPMENT PRIZE“, která byla poprvé udělena v roce 1980.

Toto ocenění sleduje dva cíle: je zaměřeno především na vyjádření uznání jednotlivcům nebo organizacím bez rozdílu státní příslušnosti majícím významné zásluhy o rozvoj země třetího světa či o spolupráci a dobré vztahy mezi vyspělými a rozvojovými zeměmi a mezi národy těchto zemí.

Zároveň, jak uvedl prezident Nadace krále Baudouina při předávání první ceny, „toto ocenění má připomenout Belgičanům i mezinárodní veřejnosti, že problémy rozvoje světa jsou dnes stejně důležité jako po skončení II. světové války, kdy si jednotlivé země začaly jen pomalu uvědomovat, že tyto problémy existují“.

Zmíněná cena, která představuje 4.000.000 Bfr. je udělována vždy po dvou letech.

V r. 1980 byla udělena prof. Paulo FREIRE, pedagogovi z Brazílie a Consultative Group on International Agricultural Research.

- V r. 1982 byla udělena p. A. Tudor ARIYARATNE, zakladateli hnutí Sarvodaya Shramadana ve Sri Lance.
- V r. 1984 byla udělena Dr. Walter PLOWRIGHTovi, britskému zvěrolékaři, který zdokonalil vakcínu proti dobytčímu moru.
- V r. 1986 byla udělena International Foundation for Science (Stockholm).
- V r. 1988 byla udělena Indian Council of Agricultural Research (New Delhi).
- V r. 1990 byla udělena jihoafrické organizaci Kagiso Trust.

Návrhy na cenu pro r. 1992 musí být předloženy do 1. 3. 1992 na adresu: Secretariat General of the King Baudouin Foundation, rue Brederode 21, B-1000 Brusel, Belgie.

(Bližší informace o uvedené ceně jsou k nahlédnutí v ZHO ÚP ČSAV).

STIPENDIA VÝZKUMNÉHO STŘEDISKA SLAVISTIKY PŘI UNIVERZITĚ HOKKAIDO

Výzkumné středisko pro slavistiku při Univerzitě Hokkaido v Sapporu vypisuje konkurs na udělení desetiměsíčních stipendiálních pobytů zahraničním vědcům v oboru slavistiky pro akademický rok 1993–1994, a to pro následující témata:

Ruská literatura 18. až 20. století
Historie tří ruských revolucí
Moderní historie východní Evropy
Historie ekonomických procesů východní Evropy
Rusko-japonské a japonsko-ruské vztahy
Velmoci a země východní Evropy
Sovětská zahraniční politika
Sovětská vnitřní politika
Srovnávací legislativní studia
Veřejná správa v SSSR a zemích východní Evropy
Národnostní otázky v SSSR a zemích východní Evropy
Srovnávací studie ekonomických systémů
Ekonomický rozvoj Sibiře a sovětského Dálného východu
Ekonomické reformy v SSSR a zemích východní Evropy
Statistické analýzy sovětského ekonomického rozvoje

Japonská strana hradí cestovné do Japonska a zpět, pobytové výdaje včetně ubytování a diet. Uzávěrka konkursu je k 31. 3. 92.

O přihlášku do konkursu, která obsahuje další informace, si lze napsat na adresu:

HEAD, Foreign Visiting Fellowship Program
Slavic Research Center
Hokkaido University
Kita-9, Nishi-7, Kita-ku
Sapporo 060, JAPAN
FAX: 011-709-9283

2. KONFERENCE EVROPSKÉ ASOCIACE SOCIÁLNÍCH ANTROPOLOGŮ

Ve dnech 28.–31. 8. 1992 se bude v Praze konat 2. konference Evropské asociace sociálních antropologů (EASA). Tato organizace, sdružující dnes asi 1000 sociálních antropologů, etnologů a etnografů z celé Evropy i ze zámorí, byla založena na jaře 1989 s cílem vytvořit platformu pro stálou výměnu informací a názorů (k tomu by měl výrazně přispět časopis Social Anthropology-Anthropologie Sociale, jehož první číslo se bude distribuovat během pražské konference), podporovat a zkvalitnit výuku na univerzitách (EASA organi-

zuje letní školy a v rámci programu Erasmus i výměnu studentů), vytvářet ve svém rámci tematicky orientovaná sdružení (např. pro studium etnicity a nacionalismu, lidská práva a původní obyvatelstvo, materiální kultura a umění, sociální mobilita, dějiny evropské antropologie/etnologie), a v neposlední řadě chce usilovat i o posílení poněkud vágního pocitu evropské identity.

Předběžný program:

- 28. 8. 1992 – slavnostní zahájení
 - zahajovací přednáška
 - recepcce
- 29. 8. 1992 – dopoledne: panel "Dealing with unbounded wholes" organizátor P. Skalnik (University of Cape Town-FFUK Praha)
 - odpoledne: dílny
 - večer: kulatý stůl "Marxism and anthropology", organizátor A. Kuper, Brunel University, Uxbridge
- 30. 8. 1992 – dopoledne: panel "The making of the present", organizátor V. Hubinger (ÚF ČSAV, Praha)
 - odpoledne: dílny
 - večer: EASA party
- 31. 8. 1992 – dopoledne: panel "Reassessing anthropological responsibility", organizátorka V. Stolcke (Universitat Autònoma, Barcelona)
 - odpoledne: dílny
 - večer: fórum členů EASA

Během konference budou probíhat projekce antropologických filmů a videoprogramů, a prodejní výstava antropologické literatury od mnoha evropských vydavatelů.

Kontakt: dr. Václav Hubinger
předseda organizačního výboru
Ústav pro etnografii a folkloristiku
ČSAV
Máchova 7
120 00 Praha 2

KONKURS

Ředitel úřadu prezidia Československé akademie věd vyhlašuje konkurs na místa vedoucích těchto útvarů úřadu prezidia:

Ekonomicko-technický odbor

Požadavky: vysokoškolské vzdělání ekonomického nebo technického směru a praktické zkušenosti v oblasti ekonomického zajišťování výzkumné činnosti, investiční výstavby a řízení.

Legislativně-právní odbor

Požadavky: vysokoškolské vzdělání právního směru, praxe v legislativní činnosti.

Sekretariát Rady pro zahraniční styky

Požadavky: vysokoškolské vzdělání, znalost dvou světových jazyků, praktické zkušenosti v oblasti mezinárodních styků.

Přihlášky s vyplněným osobním dotazníkem, stručným životopisem a doklady o dosažené kvalifikaci s přehledem dosavadní praxe zasílejte do 14 dnů ode dne zveřejnění na adresu:

Úřad prezidia ČSAV, sekretariát ředitele,
Národní 3,
111 42 Praha 1.

Vedoucí redaktor: dr. Miroslav Šmidák
Redakce: dr. Dana Kašáková, CSc., Národní 3,
Praha 1, tel.: 22 88 63
Foto: Jiří Plechatý • Typo: Jaromír Dvořák
Sazba: STPVL, Academia Praha
Tisk: Academia Praha
Číslo 26. vychází 20. 11. 1991